

Megjelenik e' lap hetenkint egy-egy iven kétszer, csütörtök- és vasárnapon. Az előfizetési díj érte 's a' hetenkint egyszer megjelenni szokott 'Egyházi literaturai lap'-ért együtt, postán 5 frt, helyben 4 frt p. Előfizethetni a' cs. kir. postahivataloknál, úgy a' szerkesztőségénél is, Budán a' várban, sz. György' térén, gr. Teleki-házban, 's Pesten Hartleben és Altenburger könyvtárosoknál, a' váci utcában.

TARTALOM: Tanuló gyermekek' nyíltsága- és nyíltsz-
ivűségéről. I. Nagy Márton. — Szabolcsi estvék. III. —
Egyházi tudósítások. — Hírfüzér.

Tanuló gyermekek'

nyíltsága- és nyíltszivűségéről. *)

I.

Ha napjainknak akár egyes, akár általános cse-
ményeit visga szemekkel tekintjük, legott tapasztaljuk,
hogy az embernek egymáshoz viszonya nem más, mint
szoros köteléke egy szeretetteljes társaságnak; tapaszt-
aljuk, hogy mit sem ér egyik ember a' másik nélkül;
hogy mit sem tehet egyik a' másiknak segedelme és
meleg részvéte nélkül. A' társaságos élet, melyre már
teremtetésünkkel rendeltetünk, kölcsönös érintkezésbe
tesz mindannak viszonyos kicserélése által, mit folytonos
életműködésünk előteremt. E' társaságos élet azonban
nem áll csupán külső és csak színlett közösségben,
vagy testi együttlétele-, és együttműködésben, hanem
egyszersmind a' lélek' közlekedésében is. Valamint testi
létlünk által hatunk embertársainkra, 's velők közleke-
dünk, épen úgy kell hatnunk rájuk lelki tehetségeink
által is. Nem csupán a' testi erőnek, hanem a' léleknek is
meg kell hagyni teremni a' maga gyümölcsseit. Közölje
velünk a' maga, és mi vele saját tehetségeinket. A' lé-
lek' bellétének közlekedése a' test' ereje által történik.
A' belső élet' működései: a' fogalom, gondolkodás, ité-
let, megismerés, gondolkodásmód, érzelem, vágy, ki-
vánság, remény, szándék, törekvés és több effélék. A'
test' ereje és tulajdonai, melyek által a' beltehetség
észrevételek' tételére kitor: a' nyelv, tekintet, tagjár-
tatás és a' működések. Belsőnk' közlése mindig hü le-
gyen. A' külső előterjesztés feleljen meg a' belső álla-
potnak. A' lélek úgy nyilatkozzék, hogy miatta ember-
társaink' kedélyében soha csalódás és tévely ne támad-
jon. Ugy álljon elő mindenki, a' mint van; úgy beszél-

jen, a' mint gondolkodik; úgy cselekedjék, a' mint vé-
lekedik: ez az önbecslés, és mások' emberi méltóság-
ának elismerése. Ember önmagát fosztja meg legin-
kább a' becsülettől, kinek külseje belsejével ellenke-
zik; az ilyen megszünteti saját méltóságát, valamint
önállóságát és a' lélek' szabadságát is. A' külsőnek
belsőveli öszhangzása, erkölcsi értelemben, ig a z s á g-
nak neveztetik. Igazság a' jónak alapja, 's a' léleknek
értéket kölcsönöz. Hazugság a' külső viseletnek a' bel-
ső gondolkodásmóddal ellenkezése, a' lélek' életirányá-
nak szétrombolása, megbecstelenítése, a' lélek' szabad-
ságának megsemmisítése.

Az igazságot saját jogába 's uralmába, becsülete-
és uraságába visszahelyezni, a' kereszténység-, az igaz-
ság' országának foladata. A' közöttünk és a' világ kö-
zötti valódi viszonyra bennünket az igazság tanít meg.
Isten, minden embert üdvezíteni akar, 's az igazság' ismere-
tére juttatni. (1. Tim. 2, 4.) „Valamik igazak, valamik
szemérmetesek, valamik igazság szerint valók, valamik
szentek, valamik jó hírűek, ha mi jóság, ha mi dicsé-
rete az oktatásnak, azokról gondolkodjatok. A' miket
tanultatok és vettetek, 's hallottatok és láttatok én ben-
nem, azokat cselekedjétek.“ (Phil. 4, 8—9.) De ak-
kint is kell cselekednünk, a' mint lelkünk' belvilága ki-
vánja; tudnillik az idő és körülmények szerint tudat-
ván azt másokkal. „Legyen pedig a' ti beszédetek:
ugy, úgy, nem, nem; a' mi pedig ezek fölött vagyon,
a' gonosztól vagyon.“ (Mát. 5, 37.) „Azokáért letévén
a' hazugságot, kiki igazságot szóljon felebarátjával;
mert egymásnak tagjai vagyunk... Mert a' világosság'
gyümölcse minden jóság-, igazság- és igazmondásban
vagyon.“ (Eph. 4, 25.; 5, 9.) „A' szeretet tettetés
nélküli.“ (Róm. 12, 9.) Másképp beszélni mint öntu-
datunknál fogva a' dologról meggyőződünk, tévesztés,
megcsalás, hazugság; a' hazugság pedig az ördög' tu-
lajdona, 's a' hazugot hozzá hasonlónak teszi. (Ján. 8,
44—55.) Az erkölcsi alapjellemet, az igazságot, mint
erényt ápolni, a' nevelésben fő-feladat. — E' fogalom
az igazságról erkölcsi értelemben, mint külső visele-
tünknek belső gondolkodásmódunkkal öszhangzása, áta-

*) Egy német tudós után, értekező' saját nézeteivel.

lában elfogadtatott, 's ezen öszhangzásnak különféle jelenetei szerint, különféle az 'igazság' szónak jelentősége is. Beszédeink- és szavainknak, gondolataink-, érzelmeink- és gondolkozásmódunkkal öszhangzása, igazság; mit másképp igazmondóság-nak nevezünk. Lelki tehetségeinknek ábrázat, tagjártatás és cselekedetek általi kifejezése ismét igazság, mely őszinteség névvel jelöltetik. Gondolataink- és gondolkozásmódunknak, hivatalunk- és tisztünkhez mért igényeknél fogva cselekedeteinkbeni kívánt nyilatkozása hasonloul igazság, mely mindazonáltal becsületességnek nevezetik. Ha pedig a' már egyszer tett nyilatkozatunk szerint irányozzuk magunkat, ez biztosság-nak mondatik. Ismertessük meg gondolkozásmódunkat akképen, hogy a' tettetés-, mesterkélés- és csalásnak még csak gyanuja se érhesse, 's akkor ez egyeneség-nek mondatik. Ha végre belsönket minden tartózkodás, minden veszedelemtől félélem nélkül, nemes bátorság- és biztos kedélylyel tárjuk föl, szavainkat meggyőződésünkben merítve, ezt szabadelküségnek czimezzük.

Nyilvánítsa és tegye közzé belsejét az ember; de ne föltétlenül. Nem szabad mindig, minden helyzetben, és minden ember előtt föltárni gondolatainkat és gondolkozásmódunkat. Valahányszor pedig ezt teszi az ember, mindannyszor igaz, őszinte és becsületes legyen cselekedetében. Ha lelki életünket nyilvánítjuk, öszhangzás uralkodjék szavunk és gondolatunk, akaratunk és cselekedetünk közt. Nem szabad mindazonáltal az embernek nyilatkoznia, mihelyt ebből magára és másra nézve erkölcsi veszély következhetnék. „Ne minden embernek nyilatkoztasd ki szivedet,” úgy mond Jézus Sirák' fia; (8, 22.) „hogyan valamiképp hamis barátságot ne cselekedjék veled, és szidalmazzon téged.” Maga az apostol is int bennünket, viseletünkbeni bölcseségre, 's beszédeinkben előrelátásra: (Kol. 4, 5—6. Eph. 5, 15—17.; 4, 29.) magunkra és másokra, különösen pedig az Isten' akaratára, a' hit' épülésére, és a' hallgatók' javárai tekintettel, 's mindazokra vonatkozólag. Érzelmeink' nyilvánításából erkölcsi vagy érzéki rövidség származhatik, a' nélkül, hogy célunkat erkölcsileg előmozdithatnók; származik azonfölül nyugtalanság, aggály, kedvetlenség, bosszúság 'stb. effélék is; úgy hogy ilyenkor kötelességünk, ítéletünket és gondolkozásmódunkat közzé nem tenni. Embernek magát küljelek által elárulni nem szabad, ha az ész gondolataink' közvétevést tiltja. Az ember bizonyos időben és bizonyos helyen csak annyit tudasson másokkal, a' mennyi szükséges. Azon törekvés, mely által az igazságot jó móddal kezeljük, és belsönket küljelek

által nem nyilvánítjuk ott, hol ezzel jó czélt nem érhetni, bölcs tartózkodás-nak, gondos elhallgatása pedig a' lélek' olly belső működéseinek, melyek' nyilvánítása által magunknak vagy másoknak erkölcsi bajt, vagy ideiglenes kárt okozhatnánk, minden erkölcsi haszon nélkül, hallgatagság-nak nevezetik.

A' milly kevéssé szabad igaztalannak, hamisnak, őszintelennek, hazugnak, színlőnek, kétértelműnek 'stb lenni, szintolly kevéssé engedtethtik meg, ismereteinket nem közleni, melyeket az erkölcsi ész közzé tenni parancsol; vagy hallgatni ott, hol beszélnünk erkölcsi kötelesség, és határozottan nem cselekedni, hol ez megkívántatik, és ítéletünket határozottan ki kell mondanunk. Mihelyt tudnillik belsönk' nyilvánítása beszédeink- és cselekedeteinkben, okos célra vezet (vagy magunkat megörvendeztetvén, bajainkat könnyebbitvén, fölvidámitván, vagy másokat oktatóván, vigasztalván, jobbitván, óván, folderitvén, magunk- vagy másoknak bármiképp örömet szerezvén, 'stb.) ilyenkor, az efféle nyilatkozás, szorosan összehangoztatva szavainkat gondolataink- és gondolkozásmódunkkal, kötelesség.

Az embernek azon törekedése és szokása, miszerint ha magasb kötelesség tartózkodást és hallgatást nem parancsol, őszinte gondolkozásmódját másokkal okos tekintet mellett, minden nehézség és akadály nélkül, örömet, könnyen és szívesen közli, nyíltság- és nyíltszívűségnek mondatik. — Közéletben azt nevezzük nyíltszívűnek, ki belsejét előttünk őszintén föltárja; míg mások a' balul értett becsület-, illedelem- 's több efféléknek figyelembe vételénél fogva tartózkodnak a' szerint beszélni, a' mint gondolkodnak, vagy kívánni azt, mi után vágyódnak, vagy cselekedni, mi őket megörvendeztetné; mely tartózkodásuk azonban mindaddig bünnélküli, valamiképp ez a' kötelességek- és a' mások iránti tartozó tisztelet' méltóságával nem ellenkezik. Nyílnak nevezzük azt is, ki az összeegyező fogalmakat és intézkedéseket elnézvén, inkább a' természetes együgyűség- és egyszerűségnek tömjénezve nyilatkozik fölöttük, 's gondolkozásmódja szerint cselekszik; míg mások sok-oldalu tekintetek-, megfontolások-, okossági szabályok 's több effélék által korlátozva érzik magukat, hasonlót cselekedhetni. Nyíltszívűnek tartatik végre, ki mások iránti bizodalmatlanság nélkül, (mellynek mégis nem minden ok nélkül helye lehetne) megvallja 's kimondja, mi belsejében rejtezik; meggyőződve előbb róla, hogy nyilatkozásai által sem másnak kárt, sem magának rövidséget nem okozhat. 'S így könnyen és egyenesen nyilvánossá teszi, mit mások elhallgatván, magukban tartanak. A' sz.-írás e' tulajdonságot a' legszebben tünteti

előnkbe a' mi isteni Üdvezítőnk' szavai- 's tetteiben, mint ki mindig szabadon és nyíltan szólott; de az illő tekintet- és kiméletről soha meg nem feledkezve. (Mát. 21, 43—44; 23, 1. 's köv. Ján. 8, 34. 's köv.; 16, 29. I. Pét. 2, 22. 's köv.) Ez kötelessége is minden kereszténynek; (Mát. 5, 37.; 10, 27.) ide értve a' szükséges okosságot. (Mát. 10, 16.; Kol. 4, 5—6. I. Kor. 9, 18—22.)

A' nyíltság és nyíltszívűség azon tulajdonok közé tartoznak, melyek különösen az ember' boldogságát elősegítik, 's az élet' örömeit emelik. Ha a' nyíltszívű emberek hiányoznának, bizonyára csak kevesek' tudománya- és bölcsességében részesülhetnénk, 's azt sajátunkká soha sem tehetnők. Milly szegények volnánk jelenleg az ismeretek- és tudományokban, ha mások tapasztalataikat és észrevételeiket velünk nem közlőték volna? Milly gyakran tévednénk, magunknak kárt okozva, ha embertársaink' szivességéből oktatást, tanácsot, szükséges óvakodást, tervezeteket és több efféléket nem meritenénk? Milly jó, milly hasznos eszköz ez a' végre, hogy a' sziveket belsőképen összekösse, a' szeretet' kötelékét főtartsa, és mindig szorosabban egyesítsen! Csupán nyíltszívűség által tanulhatjuk meg ismerni embertársainkat, 's barátainkat jól megválasztani; azokat szemelhetvén ki, kiknek különféle hajlamaik a' mieinkkel leginkább egyeznek. Milly öröm és elégtűtség' kutfeje ránk nézve, nyíltszívű emberek' társaságában lehetni! Az ember ilyenek közt soha sem csalatkozik; saját hibáit 's gyengeségeit, melyeket olly örömet elnézünk, gyengéd és jó modorban hallhatja barátja által megrovatni. Örvendhetni is az illy tulajdonoknak; mert meg lehetünk róla győződve, hogy egyedül csak a' tiszta lélek lehet nyíltszívű. Ez vidámitja föl az embert 's ösztönözi, hogy legyen elég jó, magának mindig örömet szerezhetni; hogy engedje át magát úgy, a' mint van, 's a' félékenység, álszég, tettetés és képmutatás' bilincseit törje szét, melyek csak aggályt okoznak, ha szerepét jól játszani akarja. Sulyos a' fáradság, melly által valaki magát a' ravaszságba beletanulni 's gyakorolni, vagy jelleme' mocskát elfedni törekszik. Ugyanazért valamint szeretjük az igazságot mások' lelkében olvashatni, olvastassuk azt a' mienkben is. Ha mások megengedik, hogy fárasztó nyomozás nélkül, becsöket 's jellemeket megismerni tanuljunk, tegyük mi is szivünket nyelvényre, 's beszéljünk, mint a' keblünkben rejtőző érzelmek mondja, és cselekedjünk, a' mint meg vagyunk győződve; csak jó és igaz legyen az, 's a' lelkiismeret' tetszését bírja. A' bizodalmat és szeretetet, melyet tőlünk a' nyílt sziv nyer, kívánjuk meg másoktól is. A'

nyíltszívűség összekapcsolja az embereket béke- és örömben, fűszerezi az életet, fölvidítja a' társaságot, emeli a' házasok és családok' boldogságát, megerősíti a' barátság' kötelét, bizodalmat és hitelt szerez a' kereskedésben, 's így tovább. Nyíltság volt őseinknek is jelleme. A' ravaszság előtök utálatos vala. Szilárd akaratuk 's magasztos bátorságuk nyitá meg sziveiket úgy, a' mint valának, szavaikat, a' mint gondolkodának, cselekedeteiket, a' mint beszélének. Egy illy tulajdonost nem szabad elvesztegetnünk, 's jelen haladási pályánkon elhanyagolnunk. Sőt mint a' legelőkelőbb érények' szükséges magvát kell az ifjak' szívébe elhintenünk, hogy az ott megfogamozván, az utódok idővel őseik' jeles nyomdokait e' ritka jellemben követhessék.

Ez okra nézve már a' tanodákban kell szoktatni a' gyermekeket a' nyíltságra, hogy azt magukkal az életbe kivigyék, 's magukat és a' körülöttük leendőket boldogítsák és örvendeztessék. — Nyíltság és nyíltszívűség a' tanuló gyermekekben különösen szépen tűnnek föl. Kinek nem mosolyog szíve, 's ki nem érzi magát fölvidámitva, midőn a' gyermeket szívének természetű együgyűségében szabadon, minden tartózkodás nélkül, mi rosszat sem gondolva, beszélni hallja? Azon tanhelyen lenni, mellyben a' gyermekek örömet, félénkség nélkül, és bizodalommal beszélnek 's működnek, valódi mennyei öröm. Üdves élvezet, őszinte, romlatlan, derült arcú és bizodalmas lényeket nyilatkozni hallani. Az ember itt egy egészen más régióban képzei magát. 'S e' nyíltság egyszersmind a' legjobb nevelésmód. Mi következő észrevételre nyújt alkalmat. Azon tanhelyen, hol a' gyermekek nyíltan beszélnek, 's egymás közt így beszélhetni alkalmuk van, egyik a' másikat igazítja rendre. Lassankint haladó értelmi kifejlődésök mellett nem szabad a' gyermekeknek valami igaztalant, kétértelműt vagy illetlent erősíteni- vagy elkövetniek, a' miért jól meg nem rovatnának. Az illy megrovás olly érzékenyen 's mégis gyengéden hat a' vétkes gyermekre, hogy általa épen nem veszti el bátorságát, jövőre, a' szerint beszélni, a' mint gondolkodik; sőt inkább a' másokkal vetélkedés' küzdelme fölbátorittatik, hogy elkövetett hibáját is helyrehozza. Tanítónak nem szabad az illy hibát olly ócsárlás, harag vagy büntetés által éreztetni, melly által a' gyermek csak színleltbő, bátoratlanná, siket- és némává, hallgatag- és holtá tétetik. A' tanító a' fegyelem' egy részét bizza a' gyermekek' ítélletére. Ez által a' gyermekeket az igaznak megítélésben nagyobb önállóság- és képességre vezérli. Az olly tanhelyen, hol a' gyermekek nyíltak, sokkal több élet és életműködés van, hogy sem egyebütt. A' lélek önállóbban

működik mindenben, erőt és képességet nyer, a' gyám-ságot könnyebben nélkülözheti, 's idővel biztosabban is ítél, midőn már a' szülék és tanítók dolgaikba többé nem avatkozhatnak. Maga a' tanító is a' tanulók e' nyíltsága mellett nem csak jobban tudja, hányadán van, mind általában, mind egyesekre nézve tanodájá-'s annak állásával; hanem több örömet is érez belőle, 's ez örömrzét a' tanító' sok perczeit fölvidámitja. Főkörmény, melly a' gyermekek' nyíltszivűségét kíséri, még az is, hogy azok, kik nyíltan szeretnek beszélni, közönségesen szeretnek maga helyén hallgatni is. Ennélfogva könnyíti a' tanítást, előmozdítja a' tanulást, és a' gyermekek' készségét az ismeretszerzésre. Minden tanodában könnyen észrevehetni, hogy a' tanulók annyiban tanítvák, mennyiben a' nyíltszivűségre vezettettek. A' melly tanodában a' tanulók csendesek és szótalanok, ott ritkán sikeres a' tanulás. Ellenben, hol beszédesekek és nyíltak, ott bizonyosan éberekek is, jól oktatottak, és ismereteikre biztosan számolhatni. **) Ez által pedig a' tanoda, tanulók, és a' tanító tekintélyt, 's az elégtűtségnek kedvező előítéletét nyerik. Ha a' tanulók e' szép erényben, a' nyíltszivűségben, elegendőkép gyakorolvák, azaz: akképen beszélnek, a' mint gondolkodnak, 's magukat egytárjájuk föl, a' mint vannak, illő tekintettel mindazonáltal a' hely-, idő-, személy- és gondolkozásmódra, ész- és öntudatra, 's befolyással saját és mások' erénye- és jólétére, 's ha mindezekre szoktatvák: akkor ők e' tulajdonságot egész éltökben könnyebben megőrzendik, 's annál jótékonyabban fognak embertársaikra is általa hatni. Már ezen okok is elegendők a' tanítónak arra, hogy igyekezzék gondosan tanítványait a' fecsegés és fortélyos elzárttság közt középuton tartani, a' nyíltszivűségre 's a' csak egyedül okos fegyelem által korlátozott beszédességre szoktatni. Ezt a' gyermekek legnagyobb részt már a' szülői házból, testvéreik' köréből, hozzák magukkal a' tanodába. A' tanítónak azt csak föntartani, illően vezetni 's tökélyesíteni kell; az alap általában meg lévén már vetve, mellyet neki csak simítani és tovább építeni szükség.

A' tanítónak oka van ezen épen olly tisztas, mint áldásos hivatásában okosan büszkélkedni; de ne higye egyszersmind, hogy már eleget tett kötelességének, ha többet nem tön, mint hogy a' gyermeket olvasni, írni, számolni tanítá, vagy vele bármiféle leczkéket betanultatott; azonban elégle azok előtt mindenféle, nem is illő dolgokról meggondolatlan- és fon-

tolatlanul fecsegni, azoknak valamelly gépi ügyességeket, mellyeknek éltökben legkevesebb hasznát sem vehetik, előmutogatni. Szomorú, midőn a' gyermek sokszor már leggyengébb, és iskoláztatásra meg nem ért korában, az olvasás, írás és számolás' megtanulása végett a' tanoda' falai közt ül, az őt a' szó' valódi értelmében nevelő szülék' mellől elvonatva; 's még évek mulva is kénytelen elmondani Dáviddal: „Nehezek fegyvereim, nem hozzám valók; azokban én nem járhatok. Tanítók akartok lenni? Ohajtjátok a' tanítói nevezetet? Képezzétek a' gyermekeket nem csupán az értelmiségben, mert ez által egyoldalú, eltörpült 's ügyetlenné válik a' gyermek; hanem képezzétek különösen a' szívet is, az erkölcsi hajlamot és lelki erőket. Legyetek valódi lélekismerők és lélekképzők! A' mi szép és jó, valódi és jámbor, keresztényi és Istennek tetsző, mi a' nemzeti jellemet föntartja 's nemesíti, mi ügyes embereket 's polgárokat készít, mi egyedül érvényes, dicső és becsületes, azt tegyétek, arra vezessétek, a' mindenre hajtható kedélyt. Akkor leendetek tiszteletre méltó érdemtéljes férfiak. Gépi ügyességre taníthat minden kézműves. Különböztessétek meg magatokat ezektől. Tegyétek a' nehezebbet és fontosabbat. Karoljátok föl javaslatimat; mert csak ez uton működhetnek czélszerűleg tanítványaitoknak nyíltságra szoktatásában. Nagy Márton, gymnasiumi igazgató.

Szabolcsi estvék. *)

III.

Szinte megszoktam már estve egy pár fertályig virrasztani, 's elmélkedni a' napi eseményekről a' jövőendő eligazodás' fejében. Népem' hibái fölötti aggodalmimat szeretném ez uttal eloszlatni. Komor színben tűnnek elő képzetemben, tizenegy évi pásztorkodásom' egyes fölvonásai; 's úgy látom, hogy jöllehet e' nép' érzéketlenségét a' vallásban, 's tökéletlenségeit a' közéletben, nagy részt a' nyomor és nevelés-hiány okozza; de még termékenyebb szülő-okai azoknak a' botrányok, mellyek itt-ott léleklő mirigyként föltűnnek; 's miután nálunk az érdemlett fenyték egy hatalmas párt' oltalma alatt rendesen kikerülhető — nem egykönnyen orvosolhatók. E' botrányokat a' világ vallási türelmetlenségnek nevezi. Én pedig, ámbátor emlékezetök bosszantó, szomorú tudomásul néhányat följegyezek közülök a' türelmes papirra. Első, mi a' vallási surlódásokat még nem ismerő csendes kedélyemet

**) Ez állítás' igazságát a' tapasztalás ritkán hiúsítja.

Értek.

*) L. „Rel. és Nev.” 1846. II. 380. 413 's köv. II.